

Ukininkas

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekę laikraščio:

Prusose ir i Austriją 3 auks.
i Ameriką ir i kitas svetimas
žemes 5 auks.
i Rusiją (kuvertuose) 5 rub.

Prekę apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 fenigų.

IŠEINA DU SYKIU PER MĖNESĮ SU MĖNESINIU PRIEDU.

Kas daugiausiai naudojo iš išėivystės lietuvių.

II.

Paklauskim dabar, ką mūsų išėiviai, ke-
liaudami su tokiu vargu i Ameriką tikisi ten
rasti? Vieni sako, kad mums pridera ten
mokslą ieškoti; bet to ir pati Amerika iki
šiul da turi per menkai. Teipos-gi ne atsitiko
mums patikti, kad sugrįžęs iš Amerikos mū-
siškis stotusi nešiotoju šviesos ir išminties arba
nors turētu tautišką supratimą; nematome
ir tokių, kurie sugrįžtų apšviestiesniais, su stip-
resnėmis nuomonėmis: sugrįžta tankiausiai
nustoję trupučio doros, kurios ir be to ne
daugiausia pas mus yra; — tai ir visas pel-
nas dvasiško gyvenimo. Nė Amerikos admi-
nistracija, nė jos gyventojai ne duoda mūsų
žmonėms gero paveikslų augštesnės doros ir
žmoniškų jausmų. Parodysim tik vieną at-
sitikimą, koks niekur tarp apšviestų žmo-
nių atsitikti negalėtų, o jau Europoj niekur,
ne išskiriant Maskolijos ir Turkijos. 1891 m.
nukeliavo i Pensylvaniją išėivys lenkas
ir gavo kur ten ant farmos vietą; vieną
kartą arklys jam išpyrė i kelį, iš ko
išdygo uždegimas kelio sanarių. Valdžios
Amerikos nepasistengė visai jį gydyti,
bet kaipo netinkantį prie darbo su bai-
siai ištinusia koja sugrąžino atgal i Europą;
tik Bremoj' atidavė jį i ligonbutį. Matėme
teipogi sugrąžintą moterį (Slovakę), kuri at-
keliavus i Bremą ant rytojaus gimė. Kitur
elgtusi kitaip, ne kaip tai daro ana garbi-
namoji liuosybės žemė.

Nėra tarp sugrįžusių nė garbintojų liuo-
sybės Amerikos. Teisybę sakant ne turime
nė už ką teip labai garbinti Ameriką, nes
jijė musikių ne labai ir pageidauja. Skai-
tėme „Vienybėje“ gyrypellingas koresponden-
cijas, buk lietuviai darbininkai dėlei savo

darbštumo visur yra pageidaujami ir jiems
darbo ne truksta — bet ką-gi galima daryti,
jeigu gyrypelnystė ne visada eina draugia su
teisybe. Priešingai pasakoja ir tie, kurie su-
grįžo iš Amerikos. Jeigu musikiškai teip
geri būtų darbininkai, tai Amerika juos ir
kviestų pas savę, o tuom tarpn lietuviams,
lenkams, slovakams, žydams ir italijonims pati
kelionė i Ameriką labiausiai ir tankiausiai
buva apsunkinama; daugiausiai jų ir atgal
grąžina, ir tai daugiau vyrų ne kaip moterų.
1893 m. Amerika, iš atkeliavusių i jos por-
tus maskoliškų ateivių, ne priėmė visai, bet
sugrąžino atgal be mažo 2000 lietuvių; švedų
vokiečių ir prancūzų ne grąžina niekada atgal.
Juo darbininkas apšviestiesnis, juo jis ir ge-
resnis, o juo geresnis, juo labiau jo reika-
lauja, o vėl reikalaujamo jug nieks be jo noro
ne grąžis atgal. Pagal Amerikos įstatus čia ne-
priima svetimų darbininkų pribuvančių ant ga-
tavo darbo, darbininkų kontraktuotu; agentai-gi
ir laivų kompanijos, per kuriuos mūsų išėiviai
keliauja nenor idant juos grąžintų atgal, nes to-
kius laivai tur parvežti atgal be jokio užmokesnio
i portą iš kur yra paimtas ateivys, agen-
tas-gi tankiausiai tokiam parvežtam be jo
noro iš Amerikos priverstas buvo nupirkti bilietą
kelionės geležinkeliu nuo porto iki Maskolijos
rubežiaus. Tai-gi kiekvieną išėivį prieš išva-
žiuosent gerai mokina kiekvienas agentas ką
jis privalo sakyti priimančiam ateivius Ame-
rikos valdininkui, idant nebutų grąžinamas at-
gal. Jeigu musikių daugiausiai grąžina, tai
dėlto, kad jų mažiausiai pageidauja.

Gal mūsų išėiviai su dideliais nuosimčiais
grąžina atgal Lietuvai nors jų iš jos išvežtus
pinigus, kaip tai daro airiai arba Vengrijos
slovakai? Geriausiame laike uždario Ameri-
koje, kada daugiausiai išėivių čia traukė t. y.
1892 ir 1893 m. Maskolijos išėiviai, tame
skaitliuje lenkai ir finnai, siuntė iš Amerikos
per Brems bankierius vidutiniškai po 10 000

rublių ant nedėlios į Maskoliją; tokį jau beveik skaitlių siuntė ir bankieriai visų kitų portinių miestų; bankieriai Amerikos tankiausiai jiems išeivių ant išsiuntimo pavestus pinigų siunčia per bankierius Europos portinių miestų. Tai-gi išpuola vidutiniškai 1 040 000 rublių ant metų; bet tame skaitlinėje siuntinių nuo lietuvių yra tik pusė, t. y. tik 520 000 rublių. Tris tik siuntiniai 1893 m. perėjo tukstantį rublių: viens ant 1000 rublių buvo į Mariampolę, viens ant 4500 į Reseinių pavieta, ir viens ant 2000 rublių į Aukmergės pavieta. Pagal žinias maskoliško pašto, apgarsintos „Varšavskame Dnievniko“ tiesiog nuo išeivių per tris metus iki 1893 m. iš Amerikos atėjo į Maskoliją 270 000 rubl. Jeigu da prie to pridėsime ir tuos, kokius grįžtantieji iš Amerikos išeiviai patys parsižėža atgal, (1892 ir 1893 m. grįžtančių lietuvių buvo labai mažai ir jie pas Bremos bankierius išsimainė per metus ne daugiau kaip 25 000 doliarų), tai suma vis-gi ne pereis jokin būdu 1 milijono rublių atsiųstų iš Amerikos nuo išeivių į tėvynę pinigų. Pereitą metų skaitlius mūsų išeivių sumažėjo iki trečdalis 1893 m. o su tuo proporcingai ir daugumas siunčiamų iš Amerikos pinigų į Maskoliją; bet pasidaugino skaitlius grįžtančių iš Amerikos su pinigais; suma vis-gi vienok pasilieka ant ketvirtadalis mažesnė ne kaip 1893 metuose. Bankierių portiniuose miestuose Europos siuntinėjančių pinigų į Maskoliją ir parmainančių juos mūsų išeiviams grįžtantiems iš Amerikos ant rublių nėra teip daug, idant negalima but surinkti šiek-tiek teisingos žinios apie pinigų grįžtančius iš Amerikos į Lietuvą. Ant galo išeiviai grįždami atgal persikeičia paprastai doliarus pas tą patį agentą, per kurio rankas į Ameriką keliavo, Ar šėip ar teip rokuosime, vis-gi išpuola, kad mūsų išeiviai keliaudami į Ameriką išveža iš Lietuvos vidutiniškai po 4,200,000 rub., o gražina iš uždarbio teisybė daugiau ne kaip yra į Ameriką atsivežę, bet vis-gi su viršum ant 3 milijonų rublių mažiau ne kaip iš tėvynės išvežę; tai-gi Lietuva per išeivystę žudo kasmet 3 mil. rublių. Galima pamislyt, kad Lietuva ne teip vargingas kraštas, jeigu ji per savo išeivius gal kasmet apdovanoti Vokietiją net 3 milijonais rublių.

Gana rodos aišku, kad mūsų išeivystė ne tik Lietuvai neatgabena naudos, bet ją nuvargina per išvežimą iš jos pinigų, kurie neduoda jai jokio naudingo vaisiaus. Per išeivystę liuosiname tik vietą svetimiems, kurių vis daugyn po Lietuvą vysta. Teisybė, kad mūsų išeiviai dėlto iš tėvynės išsikraustė, kad čia atsakančio savo geismams uždarbio surasti negalėjo — bet duonos mūsų tėvynėje

yra ir jiems, nes javų neturime kur net parduoti. Nėra pas mus dabar tik darbo visoms mūsų tėvynės vaikų rankoms; bet ar-gi jo neasitrastu visiems ir tąsyk, kada tuos milijonus rublių, kurie šiandien nuskesta vokiečių kišeniuose, apverstu ant įrengimo pabriku, amatininkų dirbtuvių, krautvių pirklystėi ir kitokių naudingų įtaisymų? Vokietija tik daug turtin-gesnė, bet ji savo turtais kitų niekur nešelpia. Apvertus išeivių išvežtus pinigus įrengimui naudingų ir reikalingų tėvynei dalykų, tikrai surastume namieje darbą ir toms rankoms, kurios šiandien svetur uždarbio įieško: žmonių pas mus nėra per daug; vaisių žemės mūsų tėvynės užtenka visiems tik reikia sutverti laukas platesnis darbui. Pakėlus pramonę, amatus, pirklystę, ko šiandien pas mus nėra, dar pelnytume kitus milijonus, kuriuos šiandien už visokius išdirbimus svetimiems mokame, o jau už tuos pinigus galima but daugiaus įrengti viso ko, ne kaip turime rankų darbo, už mūsų išdirbimus jau pas mus plauktu svetimi pinigai; pasikeltu ir vertumas žemės vaisių. Tie milijonai, kuriuos šiandien ant vėjo leidžiame, užtektų tam, kad už juos viską kas reikia namieje galėtume įtaisyti. Mažai ant to reikia — tik kad kitokiais, apsukresniais, išmintingesniais ir geresniais žmonėmis pastotume. Pinigų ant to, kaip matome, mums netrūksta; netrūksta ir rankų norinčių dirbti, tik rankos tos, kaip tai yra šiandien, traukias į svetimus kraštus darbo įieškoti ir tuo atidengia Lietuvą svetimiems atėjunams. Nuosimtis lietuvių, Lietuvos gyventojų, mets į metą mažinasi, net ten, kur lietuviystė da neva tvirčiausiai laikosi, t. y. Kauno gubernijoje: 1861 m. buvo Kauno gubernijoje lietuvių-katalikų 81 % t. y. 81 iš 100 gyventojų; 1880 m. — 73 %; 1884 m. — 73 %; 1889 — 73 % o jau 1892 m. — 72 %. Užtatai anga skaitlius stačiatikių, kurių toje gubernijoje 1845 m. buvo iš viso — 18778; 1861 — 29596; 1880 m. — 30630; 1892-gi metuose — 40250. Ar-gi ištikro nėra mums ateities? Ar mes ant išmirimo paskirti? Ar nėra pas mus nė tiek gyvybės, kad mes jau Lietuvą ir nuo maskolių apginti negalime, ir tai dabar, kada mūs da suviršum 73 %? Tai kas-gi bus tąsyk, kada skaitlius mūsų susimazįs iki 50 %.

L. S.

kas išduoda ištatymus?

Neapšviestos tautos neturi rašytų ištatymų. Pas tokias tautas vietą mus rašytų ištatymų užima senovės papročiai ir paliepimai vadovų; pagal juos, kaip pas mus pagal rašytus ištatymus, elgiasi neapšviesti žmonės. Pakilus apšvietimui, atsirado reikalas turėti rašytus ištatymus; pirmiausiai surašė tuos senus pa-

pročius, padidino juos kitais atsakančiais įstatymais ir tokiu būdu atsirado rašyti įstatymai. Teip buvo pas kitas tautas, teip buvo ir pas lietuvius. Lietuvoj teip-pat ilgą laiką nebuvo rašytų įstatymų; žmonės elgėsi pagal senovės papročius, pagal paliepinus kuningaikiškių ir valią vyresniųjų, iki nebuvo įvesti rašyti įstatymai. Žinoma pamatu tų rašytų įstatymų buvo tie patys papročiai ir kuningaikiškių paliepimai, tik atsakančiai perdirbti ir pagerinti. Tas surinkimas rašytų įstatymų Lietuvoje atsitiko 1530 metuose, viešpataujant Zygmantui I (paprastai jį vadina Zygmantu Senuoju) karaliui Lenkų ir didžiam kuningaikiščiui Lietuvos. Tai-gi tas Zygmantas, matydamas reikalingumą surinkti ir surašyti į vieną knygą senovės Lietuvos papročius ir paliepinus didžių kuningaikiškių, pagal kuriuos lyg tolaik valdoma buvo Lietuva, paliepė Lietuvos Kanclieriui Albertui Goštautai surinkti juos ir surašyti į vieną knygą. Noras karaliaus buvo išpildytas ir 1530 m. Lietuva gavo rašytus įstatymus, kurie vadinosi „lietuviškas statutas.“

Lietuviškas statutas buvo laikomas didele pagodonėje netik Lietuvoje bet ir tarp svetimų, nes įstatymai jo buvo labai protingi ir teisingi.

Tokiu pat būdu buvo surinkti ir surašyti įstatymai ir pas kitas tautas, tik kitur jie paprastai vadinosi kodeksu. Teip yra kodeksas Justinijono, Rymo karaliaus, prie kurio buvo surašyti įstatymai Rymo viešpatystės; Kodeksas Napoleono ir kiti. Šiandien Lietuva valdoma jau ne pagal įstatus „lietuviško statuto“; šiandien Kauno, Vilniaus ir Gardino gubernijose įvestas maskoliškas kodeksas, o Suvalkų gubernijoje kodeksas Napoleono užsilikęs Lenkijoje nuo 1812 metų. Lietuviškas statutas jau šiandien niekur ne yra vartojamas.

Surašyti įstatymai negali ilgai be permainos pasilikti, žmonėms labyn apsišviečiant, kylant kitokiems reikalams, seni įstatymai jau negali tikti naujiems reikalavimams, vieni turi būti pertaisomi, o kiti visai išbraukti. Teip paveikslan šiandien niekam netikę būtų toki įstatymai, koki buvo geri 30 metų atgal, dar baudžiavai esant. Tada pagal įstatymus ponui leista buvo mušti savo baidžiauninką; šiandien jau tie įstatymai išbraukti, o ant jų vietos parašyta, kad pagal įstatymus visi lygus, kad viens kitam nieko be sudo daryti neturi valios. Teip-pat darosi ir su kitais įstatymais. Kas-gi taiso tuos įstatymus? Lyg paskutinio šimtmečio daugiausiai tai prigulėjo nuo šalies valdonų, ciecorių, karalių, kuningaikiškių; jie paprastai paliepdavo surinkti ir surašyti įstatymus,

arba pertaisyti jau surašytus. Bet nevisados pertaisymas įstatymų išeidavo ant naudos gyventojams; jeigu valdonas žmogus geras, jeigu jam labiau rūpėjo gerovė priklausančiųjų, o ne tik jo pačio, tad gerai pertaisydavo ir įstatymus; bet jeigu valdonui nerūpėjo labas priklausančiųjų, o tik jo paties gerovė, tad jo pertaisyti įstatymai, da labiaus prislėgdavo gyventojus ne kaip senieji. Ant nelaimės retai kuriam valdonui labas gyventojų labiau rūpėjo už savo gerovę, daugumas valdonų žiūrėjo ant savo priklausančiųjų, kaip ant savo vergų ir nesigailėjo anuos visaip skriausti.

Nuo pradžios paskutinio 19 šimtmečio gyventojai daugumo šalių Europos igiją apšvietimą pradėjo suprasti, kad valdonai jų, nevisados apie jų gerovę rupinasi, kad išduodami įstatymus jie daugiaus rupinasi apie savę o ne apie labą žmonių. Tai supratę gyventojai ėmė reikalauti, kad išdavimas įstatymų būtų pavestas patiems gyventojams, nes jie patys geriaus žinos kas jiems naudinga. Valdonai žinoma nenorėjo gražumu ant to sutikti, tada gyventojai kelė maistus prieš valdonus, iki ne atėmė nuo jų tiesą išdavinėti įstatymus, ir nepajėmė tai patys į savo rankas.

Šiandien visoje Europoje jau tik dviejose mažiausiai apšviestose valstijose t. y. Maskolijoje ir Turkijoje gyventojai nieko nepriguli prie išdavimo įstatymų, čion tik valdotojai pagal savo norą išduoda kokius nori įstatymus, o gyventojai priversti klausyti tų įstatymų, nors jie būtų jiems pragaištingi.

Kitose valstijose, kaip jau sakėme, apie išdavimą įstatymų rupinasi patys gyventojai per pasiuntinius; tokios valstijos vadinasi valstijomis turinčiomis konstituciją. Konstitucija yra tai teip-pat surinkimas įstatymų, kurie aiškiai parodo kas priguli valdonui, o kas gyventojams. Surašyta ji tampa tada, kada gyventojai (tankiausiai per maištą) pergali savo valdoną. Pergalėje valdoną atima nuo jo neaprubėžintą valdžią, dalį tos valdžios pajima į savo rankas, o dalį palieka valdonui. Idant ant visados būtų žinia, ką gyventojai sau pasiima, o ką palieka valdonui, surašo tam tikrus įstatus, o įstatai tie vadinasi konstitucija. Paprastai valią išdavinėti naujus, o išbraukti senus įstatymus, gyventojai sau pasisavina. Paveikslui, kaip esti parašyta konstitucijoje ir kaip gyventojai užsiima išdavimu įstatymų, paduodame čion iš knygutės „Kas yra o kas bus“ Konstitucija Vokietijos. Štai kaip ji skamba: „Vokietijos ciecorius yra vadovas visos Vokietijos kariumenės (vaisko). Jisai gali nieko nesiklausęs pradėti karą (vainą) su kitomis val-

stijomis, arba padaryti sątaiką. Jisai pasikiria valdininkus (činovnikus) ir atstato juos pagal savo norą. Kitais valstijos reikalais užsiima ciecorystės saimas arba parlamentas. Tasai parlamentas susideda iš pasiuntinių (deputatų) visos Vokietijos. Rinkimui pasiuntinių Vokietija paskirstyta į tam tikras apygardas po 100,000 gyventojų. Kiekviena tokia ciecorystės apygarda skiria vieną pasiuntinį į parlamentą. Kiekvienas Vokietijos gyventojas, turtingas ir neturtėlis, mokintas ir neapšviestas, kursai tik turi 25 metus, priguli prie skyrimo pasiuntinio ir pats gali būti į pasiuntinius išskirtas. Pasiuntinius skiria trejiems metams. Susirinkę Berlyne parlamente, pasiuntiniai visos Vokietijos didžiūnų balsų sprendžia apie atmetimą senų arba išleidimą naujų įstatymų, apie pakėlimą ar numetimą mokesčių ir apie kitus svarbius ciecorystės klausimus. Ką pasiuntiniai nusprendžia didžiūnų balsų, tai turi būti išpildyta, kaip valstijos įstatymas. Konstitucijoje pripažinta laisvė spaudos, susirinkimų ir draugysčių. Kiekvienas Vokietijos ciecorius, žengdamas ant sosto turi prisiekti, juog pildys konstitucijos įstatymus.

Kita Europos šalių konstitucija nors abelnai panaši į šią, bet kiekviena šiuo tuo išsiskiria. Visai neteip yra Maskolijoje kur nėra parlamento, kur ne žmonės per išrinktus pasiuntinius išduoda sau įstatymus, bet tas priguli nuo valios vieno caro ir jo tarnų ministerių. Jeigu caras žmogus išminingas, kaip kad buvo Aleksandras II, tad gyventojams da pusėtinai po jo valdžia dėstis, bet jeigu caras, kaip tai tankiausiai esti, pats nieko neįsako, o paveda viską savo ministeriams, tad padėjimas gyventojų tikrai verksmingas pasidaro. Ministeriai išduodami įstatymus rupinasi ne apie labą gyventojų, bet apie tai, kad carui įtikti, o jie patys ir jų draugai, augštesni ir žemesni valdininkai (činovnikai) galėtų daugiau pinigų nuo gyventojų išplėsti. Nėgano to, jie tyčia rupinasi apsunkinti gyventojus, tyčia stengiasi neduoti aniems apsisiekti, nes gerai supranta, kad juo labiau bus nuvarginti ir tamsūs gyventojai, juo ramiau bus galės anuos plėsti, juo mažiau privalys bijoties anų pasipriešinimo. Užtai dejuoja 100 milijonų Maskolijos gyventojų po sunkiu jungu caro ir jo tarnų. Prakilnesniejie tarp pačių maskolių rupinasi, kaip nors išplėsti iš caro nagų neaprubėžiuotą valdžią, kad patys žmonės, kaip kitose valstijose, prigulėtų prie išdavimo įstatymų: tada nebūtų tokio baisaus prispaudimo ir vargo Maskolijoje. Jeigu negerai patiems maskoliams, tai ką-gi galime pasakyti mes lietuviai? Plėsti mus plėšia lygiai kaip ir

kitus, o apart to kankina da mus kaipo katalikus ir svetimtaučius. Žvėriškas persekiojimas tikėjimo, atėmimas spaudos, tai dalykai, kuriems panašių nėra visoje pasaulyje.

Ką-gi mums reikia daryti? Ar reikia rankas sudėjus, laukti iki ateis geresni laikai? Ne! Juo tykiaus mes tūnėsime, juo drąsiau plėš ir kankins mus maskolių vyriasybė. Atpenč mums reikia, kaip galint, rodyti savo nekantrumą, reikia aiškinti kiekvienam nesuprantančiam mūsų reikalus, idant atėjus laikui, o laikas tas jau netoli, kada susipras visos tautos, dejuojančios po maskolių jungu kaip mes, ir parodys savo reikalavimus, idant atėjus tam laikui ir mes prie susipratusiųjų prisidėtume, padarytume teip kaip jau yra kitose valstijose, priverstume įvesti Maskolijoje parlamentą, ir pagražintume laisvą ir laimingą gyvenimą, dejuojantiems šiandien Maskolijos gyventojams.

J. L.

Apie knygas.

Po šitokių antraščių nuo šio laiko paduosime Uk-ko skaitytojams trumpas žinias apie naujai išėjusias iš spaudos lietuviškas knyges, idant skaitytojas galėtų žinoti, ką vėta pirkti ir skaityti, o ką neverta, idant ant jos kelias kapeikas išleisti. Apie Uk-ko priedus čion, žinoma, nekalbėsime, visas jas Uk-ko redakcija vėlyja visiems skaityti, nes kitaip nebūtų jas nė spaudinus. Nekalbėsime teip-pat apie grynai dvasiškas knyges, tai ne mus dalykas. Iš dvasišių nurodysime tik tokias, kurių rašytojas tikėjimu prisidengęs, sėtu tarp skaitytojų klaidingas nuomones ir niektikėjimus. Kalbėsime ypačiai apie knyges svietiškos įtalpos. Apie vieną vardu „Budai gydymo nekurių ligų“ jau kalbėjome, jau parodėme skaitytojams kaip ji yra niekam netikusi. Šiandien parankiausiai bus pakalbėti apie elementorius, kadangi artinasi žiema, laikas mokinimo vaikų. Perskaite mano užtėmyjimus skaitytojais žinos ką-gi iš elementorių vaikams ant žiemos nupirkti.

Katras elementorius geriausias?

Apart senų lietuviškų elementorių, teisybę sakant, jau persenusių, neatsakančių šiandienykštiems reikalavimams, turime du neseniai išleistus naujus elementorius. Vienas jau visi metai kaip išleistas, vadinasi „Naujas elementorius“. Vaikams dovanėlė“ parašytas A. iš B., visiems žinomo rašytojaus gražių lietuviškų apysakėlių. Šitas elementorius teip atsirado. Apšviesti lietuviai matydami, kad nėra gero lietuviško elementoriaus, susidėję paskyrė 50 rub. dovanos tam, kuris parašys geriausią elementorių, ir apgar-

sino apie tai lietuviškuose laikraščiuose. Po 2 metų atsiųsti buvo 4 elementoriai. Peržiūrėję visus prisiųstus elementorius apšviestieji lietuviai geriausiu pripažino elementorių parašytą A. iš B., per tai ant antro puslapio to elementoriaus ir parašyta, kad tam elementoriui pripažinta dovana. Ir teisingai yra tai geriausias iš visų elementorių. Vaikai su noru iš jo mokinsis, ir mokinimas iš jo bus lengvas. Jame yra daug paveikslėlių. Idant lengviaus būtų vaikams litaras išmokti, prie kiekvienos litaros yra greta papieštas daiktas, kuris prasideda taja litara. Teip kur parašyta *a* papiešta greta akis, kur *o* ožys, kur *g* gaidys ir tt. Vaikas bežiūrėdamas į paveikslėlius išmoks ir litaras. Po litarų eina jau sudėti žodžiai, dar toliaus trumpos, vaikams pritaikytos pasakėlės, prie kurių teip pat yra atsakantieji paveikslėliai. Pasakėlės tos trumpos ir teip pritaikytos, kad tur labai patikti vaikams. Teip, yra ten pasakutė apie tai, kaip pelėda, išrinkus kaipo gražiausią iš visų paukščių, atnešė parodyti Dievui savo vaiką, kaip lapė su tetervinu kalbėjo, norėdama aną iš medžio išsivilioti, kaip ežys ėjo lenktyn su lokiu ir kitos panašios. Žodžiu, viskas sutaukyta teip, kad vaikai jas skaitys su smagumu ir nereiks ryškste varyti juos prie elementoriaus. Iš to elementoriaus vaikai galės pramokti skaityti da ir ant rašto, ant užbaigimo yra jame da ir skaitliai.

Jeigu ant užbaigimo pasakysiu dar, kad atspaudintas jis labai aiškiai, teip kad vaikų akys greitai galės litaras sugaudyti, bus aišku kiekvienam, kad tai yra elementorius visiškai geras, vertas, kad jį kuodaugiausiai pirktu ir iš jo vaikus mokintu, nedovanai apšviesti lietuviai jam dovaną pripažino.

Nekurie užmeta tam elementoriui, kad jame nėra maldų, bet apie tokius užmetinėjimus nėra ką nė kalbėti. Tie kurie teip kalba matyt nesupranta, kas tai yra elementorius. Užduotis elementoriaus, kuo lengviausiu būdu išmokinti skaityti; per tai jame turi būti talpinama tas, kas labiausia vaikus prie skaitymo pritrauktų. Nėra ką nė kalbėti, kad maldos, kurių maži vaikai negali suprasti, nepritrauks vaikų, pritraukti juos gali tik pasakėlės, kurios vaikams visados labai patinka. Dėl to tame elementoriuje visiškai nėra maldų ir litanijų. Kas nori maldų, jas ras maldaknygėse. Dėl tos pačios priežasties tame elementoriuje nėra nė prisakymų nė katekizmų. Tiesa, visuose senuose elementoriuose yra ir maldos ir litanijos ir prisakymai ir katekizmai. Tada gal ir reikalingi buvo tie daigtai elementoriuje, nes ne buvo tada kitų lietuviškų knygų; o šian-

dien ačiū Dievui netik kiekvienose kuomet maldaknygėse yra ir prisakymai ir katekizmai, bet yra da ir šėip daugybė visokių dvasiškų knygelių su maldomis ir prisakymais, pertai elementorius jau turi būti tik elementorium, turi talpinti tik tai, kas labiausia vaikus prie mokinimosi trauktu. Žodžiu, elementorius parašytas p. A. iš B. visiškai atskančiai.

Ar į pusę metų po išleidimo naujo elementoriaus, kas žin kas išleido kitą elementorių ir pavadino jį „Naujas lamentorius“ kuriame pradžioje pamėgdždžioja pirmąjį elementorių. Ir šitame elementoriuje pradžioje prie litarų yra paveikslėliai, tik jau čion ne teip geri kaip aname. Čion tarp kitų yra kareivis raitas, o apačioje nežinia dėl ko parašyta, kad tai yra „Hetmonas“. Nė vaikai nesu, pras, nė pats rašytojas tur but nesupranta, kas tai per paukštis tas „Hetmonas“, apart šito yra jame da ir žydiški imbrikėliai ir žmogus su ilga barzda, po kurino padėtas parašas, kad tai yra „ubagas“ žodžiu, jau paveikslėliai čion pusėtinai netikę. Antroji pusė šito elementoriaus teip jau visiškai į aną nepanaši, nes viskas paimta iš senų elementorių. Vietoje gražių pasakėlių šitame yra 2 litanijos, kelios maldos, poteriai, katekizmas ir da ministranturas. Kad viskam tam ne vieta elementoriuje, paskirtame tik išmokinimui skaityti, apie tai jau kalbėjome. Tas viskas reikalinga tiems, kurie jau moka skaityti. Apart to turiu paminėti, kad šito elementoriaus spauda begalo netikusi, litaros mažos, neaiškios, sugrastos į daigtą, teip kad nepratusios vaikų akys nė kokiū būdu negalės jas atskirti. Apskritai kalbant, šitas elementorius vaikams nepatiks ir nenoriai jie jį skaitys. Rašė jį matyt žmogus nieko nesuprantantis apie vaikų mokymą, jam matyt rūpėjo ne sustatymas gero elementoriaus, ne žmonių nanda, bet kas kita. Dėlto tai jis paėmė dalį iš „naujo elementoriaus“ dalį iš senųjų ir sudaręs iš to visko mutinį, pavadino teip pat „nauju lamentorium“; mat žino gerai kad žmonės negalės gerai atskirti ir vietoje gero „naujo elementoriaus“ parašyto A. iš B. pirs jo netikusį „naują lamentorių“. Dėl persergėjimo skaitytojų parašiau šitai.

Bendraitis.

Keli žodžiai iš Rašto Švento.

Apie žemę.

Pas stalmeldžius (pagonis) žemė priglėjo karaliams ir ponams, arba turėjo ją supirkę didžturčiai; ir pardavinėjo žmonėms duoną daugysk brangiaus, nęg verta, ir prispandinėjo, ir į vergus paversdavo žmones

darbininkus. Dėlto tai Viešpats, duodamas savo išrinktai tautai žemę — Palestiną, prisakė, idant visi sataikoj' naudotusi iš jos, pasidalindami ja tarpu savęs. „O žemės jus ne turite pardavinėt kam į savastį, nes žemė mano, nes jus svečiai ir naujokai (kolonistai) pas manę.“ (Lev. XXV, 23).

Jeigu kas ir butų nusidėjęs (sugriešijęs) t. y. butų pardavęs žemę arba namus, tai penkesdešimtuose metuose ir žemė ir namai „lai būn jam vėl sugražinti“ (Lev. XXV, 25—30). Penkesdešimtuose metuose „apgarsinsit jus liuosybę visoj' žemėj' visur ir visiems gyventojams ir sugražysit jus kiekvieną į valdybą jo.“

Apie vyriausybę.

Pas stabmeldžius (pagonis) buvo savo karaliai — paraonai, ciecoriai - Nabuchodonosorai, ciecoriai - Neronai. Diokletijanai, ir turėjo jie vyresniusius ant savo žmonių skapus (eunuchus) ir vergus savo ir kareivius ir mokesčių rinkėjus. Kada Jonas Krikštytojas pranašavo (mokino), atėjo pas jį mokesčių rinkikai (lupikai) ir klausė jo: „Mokintojau, o mes ką turim daryti?“ Jisai atsakė jiems: „nieko nereikalaukite daugiau, neg jums prisakyta yra.“ Klausė jo ir kareiviai: „O mes ką-gi turim daryt?“ Ir tarė jiems: „niekam nedarykite skriaudos, nieko neapkalbėkite, ir te pakanka jums algos jūsų.“ (Luk. III, 12—14).

Jezus-gi sakė savo mokintiniams: „jus žinote, jog kuningaikščiai giminių ponavoja ant jų, o kurie vyriausieji yra, valdžią tur ant jų. Bet lai ne būn teip tarp jūsų. Bet kas nor but tarp jūsų vyriausiu, lai būn tarnu jūsų.“ (Mat. XX, 25, 26). Tai-gi, pas krikščionis vyresnysis neturi viešpatuoti ant kitų, bet turi „buti tarnu visų“, t. y. turi pildyt tarnystą, bet ne spausti ir ne persekinėti kitus.

Jezus Kristus pasakė mokintiniams savo: „Jūs esate prieteliai mano, jei darysite, ką tiksliai jums prisakau. Jau toliaus ne vadysiu jus tarnais, nes tarnas (vergas) ne žino, ką daro Viešpats jo: bet jus pavadinau prieteliais, jogei viską, ką girdėjau nuo Tėvo mano, apsakiau jums“ (Jon. XV, 14—15).

Jeigu pats Jezus Kristus vadina pildančius jo prisakymus ne tarnais (vergaus), bet prieteliais savo, tai juom labiausiai krikščionis ne gali but vergu žmogaus arba savo vyriausybės... Pertai kiekviena tauta krikščioniška turi pati rinktis sau savo vyresniusius ir prižiūrėjimą laikyti juosius, idant pagal Raštą Šventą, vyresnysis butu tarnu visiems. Nės kiekviena tauta, ne turinti tiesų rinktis vyresniusius sau ir prižiūrėt juos, yra vergu savo vyriausybės!...

Apie karalius.

Pas stabmeldžius (pagonis) buvo karaliai, pagal stabmeldystę ir piktumą širdžių jų. Pas žydų tautą nė Maiziesiaus laikuose, nė daug vėliaus po juom nė buvo karalių; vienas tik Dievas skaitėsi galva tautos Pagyvenus Palestinoj' ilgiaus, žydų tauta, prisiziūrėjus nuo kitų, užsimanė turėti savo karalių ir prašė to nuog pranašo Samuėliaus. „Ir pranešė Samuėlius visus žodžius Viešpaties žmonėms, kurie prašė jo karaliaus; ir sakė jiems: „tokia bus tiesa karaliaus, kuris karaliaus ant jūsų; pajims jisai sunus jūsų ir pasodins juosius į ratus savo, ir ant arklių savo užsodins ir jodis jie pirm ratų jojo; uždės iš jų šimtininkus ir tukstantininkus; padarys iš jų artojus dirvų savo, ir pjovėjus javų savo, ir tokius, kurie dirbs jam ginklus ir kaustis ratus jojo. Dukteris jūsų ir-gi pajims kventiems daigtams dirbti, valgiams virti ir duonai kepti. Laukus jūsų, ir vynuoges jūsų ir alyvų daržus kuonogeriausius pasijims ir-gi ir atiduos tarnams savo. Priegtam nuo sėjimų jūsų ir nuo vynuogių jisai, ims sau dešimtinę ir atiduos tarnams savo. Teipo-gi ims jisai ir tarnus jūsų, ir tarnaites, ir jaunikaičius ir mergeles knopatogiausius, ir asilus jūsų ims jisai ir apvers juosius ant savo darbo. Nuo gyvulių jūsų dešimtinę ims, jus-gi busite vergais jojo.“ (I. Samueliaus, VIII, 10—17).

Žmonės vis-gi geiste geidė karaliaus, ir Samuėlius turėjo išrinkt karaliu Saulių. Bet Saulius neužilgio į puikybę pasikėlė, liovėsi klausęs Samuėliaus, iš pavydėjimo pradėjo persekiot Dovydą, kelis syk net bandė užmušti jį. Sauliui mirus kilo karė ilga tarp Dovydo ir Sauliaus šalininkų. Dovydas karaliu pastojęs atėmė nuo Urijaus pačią jojo Betsebą, nužudė netiktai Urijų, bet ir daugybę kitų teip, jogei praminė jį net „kraujo vyrų.“ Jojo tikras sunus Absalionas pakilo prieš jį, ir pristoję prie jo didesnė pusė žmonių. Net neginkluoti žmonės pradėjo einant pro Dovydą šaukti: „eik sau, eik, kruvinas ir neteisis žmogau!“ Bet Dovydas turėjo gerai išmokintą kariūmenę, Absalionas-gi tik menkai ginkluotus ir nemokintus žmones. Absalionas buvo pergalėtas ir prazuvo... Dovydas-gi viešpatavo toliaus ir mirdamas net liepė žudyti kitus; jisai perleido karalystę savo Salamonui. Salomonas pirmučiausiai išūdė neprietelius savo, dažnai gudrumu ir pasalomis. Nors jisai ir pastatė Salomono bažnyčią, bet pats buvo įkritis į stabmeldystę ir meldėsi dievaiciams. Gyveno puikiai ir spaudė žmones; įsitaisė 14,000 kumelių į ratus ir 20,000 raitelių. Bestatydamas savo rumus jisai teip išsiskolino Hiramui, Tyro karaliui, jogei atidavė jam už

skolas „dvidešimtį miestų“ (I Karalių IX, 11). Kada numirė jisai, atėjo žmonės pas sunų jo Roboamą ir sakė: „tėvas tavo uždėjo ant mūsų sunkų jungą; tu-gi palengvink sunkę vergystę tėvo tavo, mes-gi tau patarnausime!“ Pasimislijęs po trijų dienų Roboamas atsakė: „tėvas mano apsunkino jus jungu sunkiu, ale aš da pridėsiu prie to jungo jūsų; tėvas mano korojo jus botagais, aš-gi korosiu jus turkliais (rapnykais).“ (II Karalių, X, 4—14). Užtatai dešimts dalių Izraeliaus atsiskyrė nuo Roboamo ir uždėjo sau karaliūm Jeroboamą.

Ir buvo karė tarpe Roboamo ir Jeroboamo per visas jų dienas. Po jų buvo visa eilė karalių ir beveik apie visus juos Raštas Šventas sako: „ir darė piktadėjimus prieš Viešpatį, kaip ir tėvai jo.“

Pranašai dažnai bandė apstabdyti karalius, bet karaliai ėmė mušti ir vyti laukan juosius. Teip, Elijošius turėjo bėgti į Sarentą, „kaip ėmė Jezabelė žudyti pranašus“ (III Karalių, XVIII, 4). Amosas pranašas ir-gi turėjo pabėgti... Nekurie karaliai ne tik ką išmušdavo Viešpaties pranašus, bet da įsitaisydavo patys savo gerbėjus pranašus ir apgauldinėtojus (teip buvo pas karalių Achabą). Isaijošius pranašas šaukia apie žydų karalius: „Kuningaikščiai tavo atkaklus ir draugai vagių; kiekvienas jų mėgsta dovanas; našlaičiui (siratai) teisybės nedaro.“ (Isaijošiaus I, 23). Teip darėsi, iki žydai ne pakliuvo į svetimą valdžią.

Mažišesius įstatymai pripažino galva tautos vieną Dievą. Bet jeigu apsigyvensi tu pažadėtoji žemė — sako Mažišesius įstatymai, ir užsimanysi užsidėti sau karalių, kaip ir kitos tautos, tai „tą vien užsidėsi ant savęs karaliūm, kurį aprinks Viešpats Dievas tavo; iš tarpo brolių savo užsikėli karalių; ne užsidėsi ant savęs karalių svetimtauti, kuris nēr broliu tavo. Žiurėk kad nepadaugintu perdaug jisai arklių savo; neturės teipo-gi daugelio pačių, idant neatsiverstų širdis jojo; sidabro ir aukso te nedaugina perdaug, sau. Te nesiaugština širdis jojo ant brolių jojo, te neatstoja nuo prisakymų nė į dešinę, nė į kairę.“ (Deuteronomium, XVII, 15—20).

Tokiu budu, jeigu Raštas Šventas ir da leidžia išrinkimą karalių, tai jie turi but išrinkti iš tų pačių žmonių, ir valdžia jų ir turtai turi but ne be galo ir be krašto, bet įstatymais aprubežiuota... Bet sunku suvaldyti, karalius, kad jie jie net pranašus ir apaštalus išmuša! Net Kristui ant žemės gyvenant karalius Erodas nukirto galvą Jonui Krikštytojui ir išžudė du tukstančių nekaltų kudių. Jezus Kristus kalbėjo mokintiniams

savo: „pirm to viso mes ant jūsų rankas, ir persekios jus, paduodami į iškaldas ir kalinyn, vadžiodami pas karalius ir vyresniusius dėl vardo mano“ (Luk. XXI, 12). Pas-kui jisai prisakė savo mokintiniams: „Karaliai giminių viešpatauja ant jų, ir, kurie valdžią tur, geradėjais vadinami asti; o jus ne teipo; bet kursai didesnis yra tarpo jūsų, teestie, kaip mažesnis; ir kas yra vadas, tebut kaip tas, kursai tarnauja.“ (Luk. XXII, 25, 26). „Regėkit, sako Jonas Apaštalas, kokią meilę davė mums Tėvas, idant vadintumės vaikais Dievo.“ Vaikai-gi Dievo ne turi buti vergais ir vyresnysis jų turi but išrinktas ir tarnaujantis. *Ignacijus.*

Šauni mergaitė

(tikras atsitikimas).

Seredžiaus parakvijoje, girioje p. Burbos, netoli kaimo Armeniškių, 29 dienoje Sėjos mėnesio 1895, jauna ir daili mergaitė Marijona Zaururikė 29jų metų amžiaus, rinko bruknes; budama duktė neturtingų tėvų, ji malonėjo pardavusi uogas ką norins sau įsitaisyti. Kada mergaitė pririnkusi didelį kriapšį uogų, tykiu balsu dainavo graudžią dainelę, tada pamatė netoli savęs kareivį (draguną) kuris artindamasis prie josg udiškai atsiliepė.

— Ar tu mergaitė viena čionai esi?

— Neviena — keliatas vyrų ir moterų drauge renka uogas — drasiai atsakė Marikė ir stengėsi atsitolinti, nes gerai žinojo, kad nebuvo nei vieno žmogaus kursai suteiktų jai pagelbą.

Tuomi tarpu kareivis šoko prie mergaitės norėdamas pagriebti aną į prieglobstį šaukdamas: „Stoi, mergaika! pamyšk mane!“

Nelaiminga mergaitė, ištarusi: Dieve gelbėk mane! pradėjo greitai bėgti šaukdama: „Vyr! gelbėkite, gelbėkite!“

Kareivis-gi ištraukęs iš makščių šoblę, įkandinai vijosi bėgančią mergaitę, o negalėdamas sulaukyti anos, paėmęs neastrią šoblę už smaigalio, su rankena šoblės smarkiai kirtė į galvą bėgančiai mergaitei.

Sušvito kibirkštys akise Marikės ir balta skeptėlė ant galvos krauju pasriuvo o mergaitė nenustojusi drąsos, greitai atsigrežusi pagriebė už rankenos šoblę ir aną iš draguno rankos ištraukusi pašoko į šalį ir pasakė: — Nelysk nudursiu kaip šunį.

Viskas tai stojosi vienoje valandoje, o mergaitė bėgdama šaukė: „Vyr! vyr! laikykite piktadėją.“

Matomai kareivis mušdamas per galvą mergaitę, norėjo apsvaiginti aną o paskui savotiškai apsieiti, bet netekęs šoblės ir neįveikdamas anos atimti, nusiminė; o tuomi

tarpu dvi mergaitės, viena 14tų o kitą 15tų metų išgirdusios klyksmą Marikės su kriapšiais uogų išėjo iš girios, ką išvydęs dragunas palikęs šoblę leidosi bėgti, lydziamas šauksmu: „laikykite, laikykite!“

Sutiško purvynė ir sutraškėjo šakos po kojų bėgančio kareivio, kuris greit išnyko.

Teip siunčia Dievas pagelbą persekiotai nekaltybei, milžiniškas dragunas palikęs šoblę nuo silpnų mergaičių pabėgo.

Pribuvusios su pagelba mergaitės numazgojo kraują ir su skepetėlia aprišo galvą Marikės, kuri lydziamas draugų su kriapšiu uogų ir su atimta nuo draguno šoble laimingai namon sugrįžo.

Šoblę priduoata yra policijai ir apie sujieškojimą kaltininko darosi tyrinėjimas.

Laike to atsitikimo dragunų skadronas talpinosi netoli Seredžiaus. Drąsus ir doras Marikės apsiėjimas tegul bus paveikslu ysioms mergaitėms, o kožna iš jų tegul velija numirti ne kaipo dasileisti nedorybės.

Seredžiune klausinėjant pristavo Marikės ir dviejų mergaičių, pirmoje sėklyčioje stovėjo keliatas jaunų vyrų, kurie vietoje veizėjimo į dorą mergaitę su guodojimu, paleistuvingai išjuokinėjo dorybę aunos. Tie jauni vyrai tokiu apsiėjimu savo parodė, kad yra mažos vertės žmonės ir neturi augštesnių jausmų. Tokiam pritaismui gėda ir pažeminimas. Mes-gi su visais dorais ir augštesnio pažvilgio lietuviais, ištarsime: „garbė ir guodojimas drąsai ir dorybei lietuviškos mergaitės!“ —

Al. Gužutis.

Iš Lietuvos.

Iš Naumiesčio pav. Suvalkų gub. Jan nekarta buvo rašyta apie mus jaunuomenę ir jos apsiėjimą; bet vis-gi negalima iškėst ir užtylėt, matant labai tankiai blogus jos darbus. Nepakanka, kad mus vaikinai girtauja po karčiamas, bet da jie blogiau apsieina: atsiranda toki, kurie prisišneka ir merginas, girtauti vedasi jas pas žydus į kokius nors užkaborius (numarius) kur ne viena nustoja didžiausios savo dorybės.

Tokiu apsiėjimu daro papiktinimą kitiems, nužemina savo varda, vardą familijos ir visų savo brolių, nekartą teip apsieina ir gana augštos familijos merginos, ką turi angšto mokslo brolius — o lando po karčiamas su kriančiais, šiančiais, raštininkais ir tt.

O Lietuvaitės! ar-gi jus nesuprantat, kad jum suvisai nepridera lankyti karčiamas, arba landyti po numarius. Atminkit šitą priežodį: „sienos tur ausis, o laukai akis“. Tai jeigu negalima užsislėpt nuo svieto akių, tai kaip galima pasislėpt nuo akių Dievo? Dėlto, mieli broliai, saugokitės tokių darbų, kurie

nepritinka mums, o jus Lietuvaitės, rupinkitės pažint vilką avies kailyje ir nesekit vilko pėdomis.

Panenupis.

Kibartai (Vilkaviškio pav.) Su pirklysta šymet pas mus niekai; javai visiškai negiliuoja. Gerai pirkliuoja tik arkliais ir žąsimis. Bet ant žąsų šymet žydelei mažai pelnys, nes iš pradžių jiems blogai ėjo dėlė konkurencijos su kitais pirkliais, o paskui žąsis pradėjo dvėsti. Dabar jau žąsų mažiau ir tos jau brangesnės. Pabaigoje Špalių mėnesio pradėjo pirkti linų sėmenis ir gabenti jas į Prusus. Už pudą moka 90 kap. Žąsų pirklių yra dvi partijos; viena grynai žydiską draugystę o kitą vyriausiu yra Frankaukas, čekas gyvenantis Kibartuose. Frankaukas nenori su žydais susidėti. Šymet kalbino ukininkus Vilkaviškio pavieto prisizadėti dastatyti jam žąsis. Pinigus jis duoda, o ukininkai turi tik surašyti kontraktą, kad pristatys jam tiek ir tiek tukstančių žąsų. Už pirkimą ukininkas gautu sutartą procentą. Šymet nieks iš ukininkų ant to neapsiėmė; mat nepratusiems baisu, bet ant kito meto girdėti keli ketina apsiimti. Gerai būtų, kad kreiptusį prie jo keli iš Suvalkų gubernijos, keli iš Kanno ir Vilniaus. Pelnas čion būtų be abejonės o jai pralaimėti prisieitu, tai pralaimi ne ukininkas tik Frankaukas. Ukiniukai atsako tik tada jai nepristato sutarto pagal kontraktą žąsų skaitliaus.

P.

Senapilė. Budamas Senapilėje ant prekymečio Šv. Mykolo, timyjau kaip pirklysta eina. Eina pusėtinai prastai: geri arkliai teisybė brangus, bet menkesni arkliai ir galvijai visai už niekus parsiduoda; už gerą karvę neduoda daugiau per 20 r.; už menką kumelę duoda nuo 2 iki 12 rublių; kiaulės ir-gi atpigo. Priežastis to labai aiški, tai stoka pašaro. Javus pirkio žmonės tik dėl savęs; už rugių pudą mokėjo nuo 60 iki 62 kap.; miežių — nuo 68 iki 73 k.; avių — nuo 60 iki 65 kap.; kartis bulvių (trīs pudai) nuo 40 iki 50 kap. Menka pirklystė.

Pinigus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

Hrn. Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Turins.

Kas daugiausiai naudojo iš išeivystės lietuvių. L. S. — Kas išduoda įstatymus? J. L. — Apie knygas. Bendraitis. — Keli žodžiai iš Rašto Švento. Ignacijus. — Šauni mergaitė. Al. Gužutis. — Iš Lietuvos: Iš Naumiesčio pav. Suvalkų gub. Panenupis. — Kibartai (Vilkaviškio pav.) P. — Senapilė.

Atsakas redaktorius Jurgis Lapinas, Aleknaičinose prie Pakrokių. — Spausdinta pas Otto v. Mauderode, Tilžėje.